

Karakterer på 10. trinn 2023–2024

Liten karakternedgang i grunnskolen

Årets avgangselever fikk i snitt 42,2 grunnskolepoeng. Dette er en liten nedgang sammenlignet med fjorårets kull, men snittet er likevel høyere enn før pandemien.

STATISTIKK | SIST ENDRET: 13.08.2024

Hovedfunn

- Avgangselevene i grunnskolen fikk i snitt 42,2 grunnskolepoeng, 0,2 poeng lavere enn i fjor.
- Jentenes snitt er høyere enn guttenes, forskjellen er på 4 poeng
- Andelen elever med fritak i norsk sidemål har økt med 6 prosentpoeng på 5 år.
- Stadig flere elever mangler vurderingsgrunnlag i ett eller flere fag. Over 3 prosent av årets avgangselever manglet vurderingsgrunnlag i norsk hovedmål.

Hva er grunnskolepoeng?

Grunnskolepoeng er et mål for elevenes karaktersnitt på vitnemålet. De beregnes i fylkenes inntaksbase VIGO og brukes som grunnlag for opptak til videregående skole. Grunnskolepoengene beregnes ved å summere tallkarakterene i alle fag, både standpunkt- og eksamenskarakterer, og dele på antall karakterer. Gjennomsnittet, med to desimaler, multipliseres deretter med 10.

Det beregnes ikke grunnskolepoeng for elever som mangler karakter i mer enn halvparten av fagene.

Noe lavere karakterer enn i fjor

Karaktergjennomsnittet for årets avgangselever i grunnskolen var noe lavere enn for elevene som gikk ut av grunnskolen i fjor. Dermed fortsetter fjorårets nedgang i grunnskolepoeng, selv om nedgangen er betydelig mindre i år. Endringen kan trolig forklares med at karaktersnittet økte under pandemien. Det skyldes både at eksamenskarakterene ikke inngikk i beregningen av grunnskolepoeng grunnet avlyste eksamener, og fordi standpunktkarakterene gikk litt opp i mange av fagene under pandemien. Fra og med skoleåret 2022–2023 inngikk eksamenskarakterene igjen i beregningen av grunnskolepoeng og vi ser at standpunktkarakterene i noen fag har gått litt ned de siste to årene. Avgangselevenenes karaktersnitt fra grunnskolen 2023–2024 er fremdeles litt høyere enn det var før pandemien.

Mye tyder på at lærerne gav høye standpunktkarakterer på tross av lavere læringsutbytte under pandemien. Forskere fra NIFU, som har analysert konsekvenser av pandemien, finner at skoleledere, lærere og andre ansatte i skolen uttrykker bekymring for ungdomsskoleelevenes ferdigheter, særlig i matematikk og lesing ([Vennerød-Diesen mfl. 2024](#)). Elevene selv opplever at de fikk mer ansvar for egen læring og at dette førte til lavere motivasjon og mindre læring.

* Fra og med skoleåret 2014–2015 inngår standpunktkarakteren i valgfag i beregningen av grunnskolepoeng.

** Skoleårene 2019–2020 til 2021–2022 ble alle eksamener for elever i grunnskolen avlyst pga. koronapandemien. Grunnskolepoengene for disse skoleårene er derfor kun basert på standpunktkarakterer.

Jentene har høyere snitt enn guttene, uansett fylke

Som tidligere år har jentene høyere snitt enn guttene. Jentenes snitt, på 44,3 grunnskolepoeng, ligger for 2023–2024 4 poeng over guttenes snitt på 40,3. Denne forskjellen er uendret fra i fjor.

Se flere tall om [grunnskolepoeng](#) i statistikkbanken.

Gjennomsnittlige grunnskolepoeng varierer mellom fylkene, og er høyest i Oslo og lavest i Finnmark. Bryter vi også ned på kjønn, ser vi at jentenes snitt varierer fra 42,6 til 45,8, avhengig av fylke. Guttenes grunnskolepoeng varierer fra 38,4 til 42,6. Innad i alle fylker har jentene høyere snitt enn guttene.

Forskjellig snitt til standpunkt og eksamen

Standpunktkarakteren er et uttrykk for elevens samlede kompetanse i faget ved avslutningen av opplæringen, mens eksamenskarakteren er et uttrykk for kompetansen eleven viser på eksamen.

Tendensen er at elevene får høyere karakter på muntlig eksamen enn til standpunkt, og lavere karakter til skriftlig eksamen enn til standpunkt. Eksempelvis var snittkarakteren i engelsk 4,6 på muntlig eksamen, 4,2 til standpunkt, og 3,8 til skriftlig eksamen. Tilsvarende fikk elevene som tok muntlig eksamen i matematikk et snitt på 4,2, mens snittkarakteren på skriftlig eksamen var 3,3. Snittet for standpunktkarakteren i matematikk var 3,7.

I fagene norsk, engelsk og matematikk kan elevene ha både skriftlig og muntlig/muntlig-praktisk eksamen, mens i naturfag og samfunnsfag kan elevene kun ha muntlig eksamen. Det gis tre standpunktkarakterer og potensielt tre eksamenskarakterer i norsk. Norskfaget er derfor delt opp i figuren.

Se flere tall om [grunnskolekarakterer](#) i statistikkbanken.

Standpunktkarakterene har hatt en svak økning de siste 10 årene

Med utgangspunkt i de største fagene i 2023–2024 ser vi at standpunktkarakterene har økt noe de siste 10 årene. I flere fag gikk snittkarakteren noe opp under pandemien, mens for noen av fagene har denne i ettertid har gått litt ned igjen. En økning på 0,1 eller 0,2 karakterpoeng sammenlignet med for 10 år siden går igjen for alle disse fagene.

** Fagene/fagkodene ble endret i forbindelse med innføringen av nytt læreplanverk (Kunnskapsløftet 2020). I og med at innholdet i fagene kan ha endret seg må slike sammenligninger gjøres med forsiktighet.*

Faget engelsk er holdt utenfor fordi det gikk fra to separate karakterer for muntlig og skriftlig til én felles karakter ved innføringen av Kunnskapsløftet 2020.

Nesten hver fjerde elev har fritak i sidemål

I 2023–2024 har 23 prosent av elevene fritak fra karakter i norsk sidemål. Dette er en økning fra 21 prosent i fjor. Ser vi lenger tilbake, ser vi at andelen med fritak i 2019–2020 var i underkant av 17 prosent. Altså har andelen med fritak økt med 6 prosentpoeng på 5 år. Også i matematikk, engelsk, norsk hovedmål og kroppsøving er det en økning i andelen elever som får fritak fra vurdering de siste 5 årene.

Det er flere grunner til at elever kan få fritak fra karakter i norsk sidemål. For eksempel kan elever som kommer til Norge sent i opplæringsløpet få fritak fra karakter i norsk sidemål. I 2022 og 2023 mottok Norge et historisk høyt antall flyktninger på grunn av krigen i Ukraina ([SSB 2024](#)). Det er grunn til å tro at økt innvandring kan ha hatt betydning for økningen i andelen som fritas, både i sidemål og de andre fagene.

* Før 2021–2022 fikk elevene to karakterer i engelsk, én for skriftlig, og én for muntlig. Det er derfor ikke inkludert tall for engelsk fra før 2021–2022 i denne tabellen.

Fritak og manglende vurderingsgrunnlag

Av ulike årsaker er det noen elever som ikke får standpunktkarakter i ett eller flere fag. Elevene vil da isteden få vurderingsuttrykkene «fritatt» eller «ikke vurderingsgrunnlag» i det aktuelle faget.

- Fritatt:
 - ◊ Elever som har særskilt språkopplæring, har rett til fritak fra vurdering med karakter i norsk sidemål.
 - ◊ Elever med individuell opplæringsplan har rett til fritak fra vurdering med karakter i det aktuelle faget.

Mer informasjon om fritak

- Ikke vurderingsgrunnlag:

Elever kan også ha manglende grunnlag for vurdering i fag for eksempel på grunn av høyt fravær. Da føres det «ikke vurderingsgrunnlag» i det aktuelle faget på vitnemålet.

Mer informasjon om føring av vitnemål for grunnskolen

Stadig flere elever mangler vurderingsgrunnlag i ett eller flere fag

Andelen elever som ikke får vurderingsgrunnlag (IV) har også økt de siste årene. Tar vi norsk hovedmål som eksempel har andelen økt fra 1,8 til 3,1 prosent i løpet av de siste 5 årene. I norsk hovedmål ser vi en betydelig økning hvert år de siste årene. Hva som er årsaken til at stadig flere mangler vurderingsgrunnlag, er vanskelig å si. Økt skolefravær kan være en årsak, men det kan også være andre grunner enn fravær til at en elev mangler vurderingsgrunnlag.

** Før 2021–2022 fikk elevene to karakterer i engelsk, én for skriftlig, og én for muntlig. Det er derfor ikke inkludert tall for engelsk fra før 2021–2022 i denne tabellen.*

Om tallene

- Tallene er basert på data fra Novaris database (eies av Novari IKS (tidl. VIGO IKS)). Kun elever som følger læreplaner etter LK20 er inkludert i statistikken.
- Tallene som omtales inkluderer kun elever i Norge.
- GSI, Grunnskolens informasjonssystem, er et system hvor alle grunnskoler årlig leverer inn grunnlagsdata om skolen. [Les mer om GSI og finn data om grunnskoler.](#)